
CSUPOR LÁSZLÓ

HAZATÉRÉS

Csopor László (1933-2008) fuvolaművész-tanár,
a [Kaposvári Liszt Ferenc Zeneiskola](#) egykori igazgatója

Szókratész, a híres görög filozófus írt arról, hogy az élet, amelyet nem írnak le, nem beszélnek róla, nem is létezik. Hány ilyen élet van és mennyivel szegényebb vele az emberiség. Nekem megadatott, hogy krónikásként beszéljek arról az ötven évről, melynek jubileumát ünnepeljük és, amely életemnek közel öt évtizedét betöltötte. A lehetőség egyben kötelesség, hisz olyan emberekről írok, akik velem együtt éltek alkottak, szomorkodtak, boldogok voltak, aztán dolguk végeztével csendben eltávoztak. Nem! Nem örökre, hisz életművük, szellemiségük velünk maradt, hatott ránk, a soron következő generáció ehhez csatlakozott, s ebből merítve alkot újat. A jubileum erre való visszaemlékezés. Egy intézmény ünneplése egyben hajdani barátainkra való visszaemlékezés is. Huszonöt évesen, majdnem pályakezdőként 1958 augusztusában érkeztem a városba, hogy próbát játsszak a Csiky Gergely Színházban, ahol akkoriban első fuvolást kerestek. A Kaposvári Szimfonikus Zenekar épp egy nagykanizsai vendéjátékra készült, Garay György kiváló hegedűművész közreműködésével. Az augusztus végi próbán kellett bemutatkoznom, a próba színhelye a Liszt Ferenc Állami Zeneiskola Bartók terme volt. Az 1947-ben városi státuszt kapott intézmény ekkor már az „állami” jelzöt viselte, miután 1952-ben jelenik meg a Népművelési Minisztériumnak a 68/1952. számú rendelete, melynek alapján a

zeneoktatási intézmények szakmai irányítása a megyékhez kerül megtartva ezen iskolák városi fenntartását. Ebben az évben került sor az alapító okirat elkészítésére is.

Nagy izgalommal készültem a zenekari bemutatkozásomra, hisz az előzetes tájékozódás alapján már tudtam, hogy igen rangos és színvonalas zenekar tagja lehetek egy sikeres bemutatkozás után. Szorongásomat nagymértékben enyhítette, hogy zsebemben volt Nyakas József levele, melyben állást kínál nekem a zeneiskolában. Nyakas Józsefet 1952-ben Soltész Emil halála után nevezték ki igazgatónak. Programjának első helyén a fúvós oktatás fejlesztése szerepelt, hisz Soltész iskolájában ilyen oktatás nem volt.

Lehota Dezső (Szeged, 1919– 2015) hegedűművész, koncertmester, zenetanár ([Wikipédia](#))

Óriási élmény volt a próbajáték. Csajkovszkij Olasz capriccióját, Mendelssohn e-moll hegedűversenyét és Borogyin Polovec táncait próbáltuk és az igen nehéz igényes műsorban sikerült helytállnom. A zenekar és a színház koncertmestere – Lehota Dezső hegedűművész – a próbajáték után félrehívott és közölte velem az eredményt, majd hozzáfűzte: „Jó helyre kerülsz”. A színházban óriási rutinra teszel szert, a zenekarban kiváló művek játszására lesz lehetőség, a zeneiskolában nemzedékek sorát vezetheted el a zene szeretetéig, s mint művész sok pódiumszereplésre is lesz lehetőséged. Kívánhatok többet? – gondoltam és boldog voltam. Szeptember elején már a zeneiskola tanára, a színház és a szimfonikus zenekar fuvolása voltam. A zeneiskola tanáraként, egy fafúvós tanszakot örökölttem Környei Jánostól. Örökségem 4 fuvolás 10 klarinétos 2

oboás és két fagottos növendékem s hogy az óraszámom meglegyen 2 csoport szolfézs oktatását is vállalnom kellett. Már a próbajátékon elbűvölt a Bartók-terem szépsége. A hajdani katolikus legényegylet nagyterme 1955-ben vált a zenekultúra otthonává. Az újjávarázsolt Bartók terem ünnepi átadásáról így írt a hajdani krónikás: „A Kaposvári Zeneiskola kivilágított, újjávarázsolt Bartók-termében vagyunk. Most még a hegedűk és kürtök, fafúvósok és ütőhangszerek összevisszasága, keveredése tölti be a termet, hogy azután később a karmesteri pálca egyetlen intésére felcsendüljenek Carl Maria von Weber: Oberon nyitányának dús hangzású, sugárzó optimizmust árasztó akkordjai.”

Új munkahelyem első tanévében 1959. február 2-án mutatkozott be a zeneiskola vonósnégyese, Gyulai Albert, Szirányi László, Bálint Kálmán és Jaczkó Gyula részvételével. A négyes szinte minden tagja külön történet. Gyulai Berci, – mert barátai csak így szólították – finom modorú, halk szavú ember volt. Legelső találkozásunkra azonban jól emlékszem.

- Kedves kollégám – szólított meg a folyosón – van egy remek Reger művem, kellene egy fuvolás hozzá.
- Milyen műről van szó? – kérdeztem kicsit meglepődve, hisz a tantestület legifjabb tagjaként akkoriban más megszólításhoz szoktam.
- Max Reger egy triójáról, Gyuszi már benne van, csupán egy fuvolásra várunk.
- Természetesen kész örömmel – mondtam.

Így ismertem meg közelebbről. Bercit mindenki kedvelte szerény és választékos modoráért, halk, de mindenütt érzékelhető jelenlétéért, nemkülönben kulturált hegedűjátékaért és zenei ízléséért, amelyből szinte valamennyien meríthettünk. Haja már kissé őszült, öltözéke egyszerű, rendszerint egy finom pepita zakó és a zakó alapszínével megegyező nadrág. Inge mindig kitűnően vasalt, cipője használt, de mindig tiszta és természetesen csokornyakkendőt viselt. Berci, azaz Gyulai Albert nem régóta élt a városban. Egy öreg barátom elbeszélése szerint, valamikor a múlt század második évtizedének közepén egy felvidéki kastélyban látta meg a napvilágot. Az ifjú gróf nem tudta még akkor, hogy sorsa milyen kanyarokat vesz. Az első világháború után horvátországi rokonaihoz került, ott végezte iskolái egy részét is. Később Olaszországban hegedűművészi diplomát szerzett. Gyulai Albertet azonban grófi minőségben nem nagyon ismerhették, elszegényedett sarja volt a családnak, ezért kapcsolatai más társadalmi csoportok tagjaival alakultak ki. Így nem csoda, hogy a második világháború után az új Magyarország valamelyik minisztériumának egyszerű beosztottjaként végezte,

végezhette munkáját. Főnöke szerette és nagyra becsülte mindig precíz, kifogástalan modorú beosztottját.

Egyik napon, amikor a politikai élet szigorodása már minden területen érezhetővé vált, egy folyosó végén félrevonta munkatársát és izgatottan mondta neki:

- Képzelve Gyulai, mit hallottam. Egy bizonyos körben azt a hír járja, hogy maga báró. Igaz ez?

Gyulainak a szeme sem rebbent. Rezzenéstelen arccal mondta:

- Nem kérem. Ez nem igaz!

- Ó ennek igazán örülök – mondta láthatóan megkönnyebbülten a tisztviselő.

- Egy báró az osztályomon? Még elgondolni is szörnyű. De ugye tényleg nem?

- Kérem! Becsületszavamra kijelentem, nem vagyok báró.

A főnök fellelegzett és többet nem beszéltek a dologról. Azaz csak rövid ideig.

Az ötvenes évek elején már nem lehetett egyszerű szóbeli nyilatkozattal igazolni a rendszer iránti lojalitást. Kiderült, hogy Gyulai bár tényleg nem volt báró, grófi származása miatt nem alkalmas arra, hogy a nagyra becsült intézmény dolgozója legyen. Akkor vette elő, talán már el is felejtett, diplomáját és zenész pálya után nézett. Budapesten ez egyre nehezebben ment, néhány sikertelen próbálkozás után Kaposváron keresett és talált szerencsét.

Szirányi doktornak 1957-ben a forradalomban való részvételéért kellett ügyészi pályáját otthagyni, és új megélhetés után nézni. Jól hegedült, ami akkoriban egy jó polgári családban nevelkedett gyermeknél természetes volt. Beiratkozott a pécsi szaktanárképzőre és állást vállalt a zeneiskolában. Sok jó növendék került ki keze alól és felejthetetlen zenei esték részese volt az alatt a másfél évtized alatt, míg ott dolgozott. A hetvenes években tért vissza a jogi pályára. Bálint György Budapestről jött Kaposvárra, hogy Pécssett elvégezze a szaktanárképzőt. Kitűnő brácsás volt, sajnos a diploma megszerzése után visszatért Budapestre.

Jaczkó Gyula a Zeneakadémián végzett és az Állami Operaház csellistája volt. Az összeomlás után a németek által külföldre menekített operazeneikarból mentette magát Kaposvárra. 1950-ig óraadóként dolgozott a zeneiskolában, éjszaka pedig a szórakoztatóiparban kereste kenyerét. Nyakas József kinevezésével Jaczkó rendes státuszt kapott, kezdetben szolfézst, zeneelméletet, később cselló órákat adott. Kitűnően képzett csellista volt, a szimfonikus

zenekar vezető csellistája. Szóló estjein mindig biztos volt a siker. Mindenki nagyon tisztelte, ugyanakkor bolondos különcségei miatt sokat derültek rajta. Nevéhez fűződő történetek száma nagy és még most is baráti társalgások témája.

És jött az új hullám. Az 1959/60-as tanévben két fiatal taggal bővül a tantestület. Soltész Emil zeneiskolájának nagy sikere volt az 1948-as tanév, amikor Bernáth Magda még zeneiskolásként egy országos versenyen kitüntető oklevelet szerzett. Bernáth Budapestre került és 1959-ben szerzett zongoratanári képesítést. Bokor Mária is Soltész Iskolájában tanult. Ő azonban Pécsen szerzett hegedűtanári diplomát

Még ez év novemberében új vonósnégyes bemutatkozásáról kapott hírt a hangverseny-látogató. A primárius ezúttal Lehota Dezső, a színház koncertmestere, a zeneiskola vezető hegedűtanára, hangversenyző művész. A szegedi Fricsay Zenekarból jött, egy évtized után Budapesten a Belügyminisztérium zenekarának koncertmestere volt, majd a hetvenes évek elején Németországban egy első osztályú zenekar koncertmestereként vonult nyugdíjba. Szirányi László mellett Bálint György helyén ezúttal Bokor Mária ült, az új nemzedék új tagja és a cselló szólamot változatlanul Jaczkó Gyula interpretálta. A zeneiskola muzsikáló kamarazenei szellemére jellemző, hogy az új generáció másik tagja, Bernáth Magda, 1963. május 17-én a világhírű Tátrai vonósnégyessel lép fel közösen J. Haydn G-dúr triójával.

A tantestület tagja volt még Ittzés Irma énektanár. Zeneakadémiát végzett és rokonságban állt a nagynevű és múltú Ittzés dinasztiával. (Dr. Ittzés Zsigmond a század elején a Zenekedvelők Egyesületének volt tagja és szerepelt jó néhány hangversenyen.) A XXI. század zenei életében pedig számos kiváló Ittzés személyiséget tartunk számon. Énekesek hosszú sorát adta a magyar zenei életnek. Növendéke volt Takács Klára, Takács Tamara, és számos olyan egyéniség került ki keze alól, aki ének tanári diplomával tett sokat a kórusmozgalomért és a zene megértéséért.

Merényi György és Papp Éva a kiváló képzettségű énektanár, karnagy és elmélettanár, alig érkezésem előtt kerültek haza a Zeneakadémiáról, hisz mindketten tósgyökeres Kaposváriak voltak. Dr. Révyné Pintér Erzsébet, mindenki Baba nénije volt a tantestület lelke. Amellett, hogy növendékek hosszú sorát küldte zenei pályára, a tantestületi "bulikon" Ő jelentette az életet, a

hangulatot. Kellemes házigazda volt, máig is emlékszem, amikor egy alkalommal, férjével dr. Révy Györggyel, aki törvényszéki bíró volt, megmutatták azt, hogy hogyan kell Charleston-t táncolni mindenki nagy tetszésére. Csajághy Anna szolfézstanár és igazgató-helyettes egészítette ki a tantestületet, aki nálam még fuvolázni is tanult. Bernáth Caesar évtizedeken keresztül óraadó tanár volt. Autodidakta módon kezdett hegedülni, majd Pécsen, a zeneiskolában végezte el a továbbképző osztályokat, szimfonikus zenekari tag volt és több növendéke jelenleg jeles zenekarok tagja. Kitűnő vendégművészek jártak Nyakas József alatt Kaposvárra. Vendége volt a városnak Sándor Judit, Török Erzsébet, Ilosfalvy Róbert, Lazar Berman és a Budapesti Fúvósötös.

Hamarosan sor került az én bemutatkozásomra is a már említett 1959. február 2-i hangversenyen. Az új vonósnégyessel szerepeltem együtt, felejthetetlen partnerem Harsányi József zongoratanár volt. Az elsőt követte a többi, de hát ez az írás nem az én történetemről szól.

1963-ban a növendéklétszám 542. Ebből 132 hegedű, gordonka 24, zongora 206, magánének 20, fuvola 9, oboa 3, klarinét 17, trombita 6, 24 tagú vonósenekar működött, 3 ifjúsági vonósnégyes, és több vonós és fafúvós trió. Kevés volt a rézfúvós. Nem volt állandó tanár, a színházból jártak kiegészíteni alkalomadtán. Kezdetben Nyakas József Kósa Sándort bízta meg az oktatással, aki először a színház karmestere volt, majd az Operaház korrepetitora, pár éven át a Kaposvári Szimfonikus zenekar karmestere. Hogy Kaposvárra kösse, kinevezte elmélettanárnak, mellesleg pedig rézfúvósokat oktatott. Ez az állapot rövid ideig tartott. Miután Kósa visszament az operaházba (később a grazi Opera Főzeneigazgatója lett és úgy ment nyugdíjba), Nyakas erőteljes fejlesztésre határozta el magát. Zeneakadémiát végzett trombitaművészt hozott Kenderessy Sándor személyében. Kenderessy sem maradt egy évnél tovább. Őt Sólyom András kürttanár követte, majd távozása után Fehérvári József vette át a tanszak irányítását. Vele végleg megoldódott az égető tanárhiány. Irányítása alatt a tanszak rohamosan fejlődni kezdett és sikert sikerre halmozott.

Milyenek voltak a növendékek? Az első növendékhangversenyen felkeltette figyelmemet egy nyurga cigányfiú. Nem emlékszem már mit játszott, de zseniális volt. Megkérdeztem a nevét. Sántha Ferencnek hívják, mondja egy kollégám. Az édesapja esténként a Béke étteremben hegedült, később jó barátságba kerültem vele. Nem sokáig voltak Kaposváron. Egy másik

alkalommal Hubai Csárdajelenetét hallottam. Az előadó ifjú Darvas Károly, ma a hamburgi Szimfonikus Zenekar kitűnősége. Volt egy szenzációs trió. Darvas Károly, ifj. Jaczkó Gyula és Kardos Kálmán Nyíregyházán, egy országos fesztiválon J. Haydn G-dúr triójával arattak visszhangos sikert.

Merényi György (1932-1986), a [Kaposvári Liszt Ferenc Zeneiskola](#) korábbi vezetője

Nyakas József 1964-ben adta át a stafétabotot Merényi Györgynek, de szűkebb hazájához soha nem lett hűtlen. Pécssett a Tanárképző Főiskolán tanított 1974-ben történő nyugdíjazásáig. Nyugdíjasként sem hagyta abba munkát, mert meggyőződése volt, hogy valódi zenekultúra csak ott alakulhat ki, ahol ezrek és százezrek énekelnek rendszeresen. Nemrég búcsúzott tőlünk, sírjánál egykori kórusa a Vikár kórus énekelte: "Én Istenem adjál szállást, Már meguntam a járkálást." Soltész Emillel alusszák örök álmukat a Keleti temetőben.

Merényi Györggyel és Papp Évával Budapesten ismerkedtem meg. Együtt laktunk a Zeneakadémia fasori diákotthonában. Viszonyunk kezdetben szertartásos volt, mindenekelőtt az én tartózkodásom miatt. Ők magasabb évfolyamban jártak, városról származtak, én pedig egy somogyi kistaluból jöttem, mint frissen felfedezett tehetség. Felvettek az akadémiaára, előbb azonban - hiányzó tudásom pótlandó - érettségi vizsgát kellett tennem. Amilyen gyorsan és váratlanul lettem akadémista olyan gyorsan veszítettem is el a megtisztelő státuszt egy váratlan törvénymódosítás következtében. Mire

„érettségizett" fiatalember lettem, már a Bartók Béla Zenekonzervatóriumban találtam magam. Itt találkoztam azzal a személlyel, aki egy életre meghatározta sorsomat. Jeney Zoltán révén lettem fuvolás. A diákszállóban azonban jól megfértek egymás közt a konzisok és akadémisták. A kezdeti szertartásos magatartás lassan felengedett és barátságos alakult. Éva közelebb állt hozzám, közvetlen volt, nagy tudású, Gyuri tele duzzadó önbizalommal, személyiségének varázsa is erre predesztinálta. Részt vettem diploma vizsgáján és az volt a benyomásom, hogy a három tényező: mű, kórus és karnagy közül Gyuri az utóbbit érzi fontosabbnak. Az összhatás azonban nem ezt igazolta. A diplomavizsga remekül sikerült, egybeforrott a mű, a karnagy és kórus. 1958-ban találkoztam velük újra, ezúttal már Kaposváron, a zeneiskolában. Nagy szeretettel üdvözöltük egymást. Éva több hangversenyem zongorakísérője volt, Gyuri pedig – miután kis kitérő után a zeneiskola igazgatója lett – nagy ambícióval látott munkához. Első és legfontosabb feladatának tartotta a zeneiskola oktató-nevelő tevékenységének szervezeti és tartalmi átrendezését. Tömören ezt rendcsinálásnak lehet nevezni. Kialakította a felelősség hierarchiáját. Tanszaki rendszert hozott létre, az élükre tanszakvezetőket nevezett ki, akik neki tartoztak felelősséggel. Létrehozott egy teljesen új adminisztrációs rendszert, melynek döntő többsége még ma is szabályozza az iskolai munkát. Meghatározta a pedagógiai és a művészi tevékenység arányát és ehhez a keretet az Országos Filharmóniával kötött megállapodás szolgálta. Ennek alapján minden Somogyban szervezett filharmóniai rendezvényen szerepet kaptak a filharmónia művészei mellett a zeneiskola pedagógusai is. Nagyon előnyös ötletnek bizonyult, hisz ezek az együttműködések rendkívül hasznos tapasztalatokat jelentettek, verseny alakult ki, nőtt az ambíció és a fejlődő minőség a pedagógiai munkát is gazdagította. Létrehozta a „Fehér-bérleti" hangversenyek sorát csak zeneiskolai tanárok számára. A szereplésekkel együtt járó többletgyakorlás jótékonyan érezte hatását az oktató-nevelő munkában is.

Hasonló célt szolgált a Zeneiskolai Tanárok Országos Kamarazenei Találkozójának meghirdetése, mely kezdetben két, később háromévenként került megrendezésre. Nagy tudású professzorok előtt zajlottak a hangversenyek, a délelőtti konzultációk és a három napos találkozó után mindenki feltöltődve távozott. A hatvanas évek második felében S. Perjés Margit érkezésével végre megkezdődött a fúvós tanszak szakosítása. Új tanárok jöttek: Nyerges István, Hegedűs Kálmán és Hencz Mihály, akik a csonka oboa-fagott szakon dolgoztak kisebb-nagyobb megszakítással. Hencz Mihály azonban hosszú távú

megoldásnak bizonyult. Két évtizeden át, nevelte a jövő oboistáit, fagottosait. Növendéke volt Hartenstein István fagott-művész, Váldi Csilla és Kustos Zita oboatanár. Élete utolsó percéig lélekben is dolgozott, halálos betegen járt be növendékeinek nádat faragni, s a hangversenyen az utolsó utasítást megadni. A hetvenes évek elején kezdődött a rézfúvós-oktatás aranykora. Hajtóereje a fokozott hangszerbeszerzés, a már jól kialakult tanszaki struktúra, e struktúrában élő, lobogó tetterő és Fehérvári József személyisége. Fehérvári katonazenész volt, nem volt felsőfokú képesítése, de személyiségének olyan kisugárzó ereje volt, hogy katonás modora és nagyhangúsága mellett is közel tudott férközni a gyerekek szívéhez. Ambiciózus, kreatív ember volt, aki teljesen megfelelt az iskolavezetés céljainak. 1967. május 1-én vonult fel a 18 főből álló fúvószenekar. 1970-ben a taglétszám már 40 főből állt. Sorozatban szerezték a különböző díjakat, a Magyar Rádió többször készített velük felvételt s rövidesen a város, az iskola büszkeségévé váltak. Míg az egyik oldalon a fejlődés dinamikus, a másik oldalon a világviszonylatban is jelentkező vonóshiány miatt a vonós tanszakon folyamatos leépülés volt tapasztalható. Egymás kezébe adták a kilincset az állandóan változó vonósok. Volt olyan év, hogy egy kinevezett és négy óraadó tanított 97 növendéket. Míg az 1962-63-as tanévben 132 vonós látogatta az intézményt ez a szám folyamatosan csökkent. Az intézmény összes növendékeinek 12 %-os növekedése mellett a vonós tanszakon 8%-os visszaesés jelentkezett.

Merényi Györgyöt ez nagyon érzékenyen érintette. Legfőbb törekvése volt ugyanis, hogy a fenntartó hiányában vergődő szimfonikus zenekarnak otthont teremtsen, stabil háttérrel varázsoljon mögé. Ezt azonban csak tényleg varázslattal tehetné volna. A nagy múltú együttes mögül ugyanis fokról-fokra fogyott a levegő. Támogatása mindig kevesebb lett, a költségek mindig nagyobbak. Merényi szerette volna megértetni, hogy nagy kulturális érték, hagyomány kerül végveszélybe. Ehhez azonban bizonyítani kellett volna, bizonyítani, hogy van kiút. Ezt azonban a korábban már vázolt jelenség nem tette lehetővé. Más területen simán gördült az iskola szekere. Módszertani központtá vált az iskola, miután Merényi segítségével megalakultak a Somogy megyei zeneiskolák. A fiatal oktatási intézmények rengeteg segítséget kaptak az anya intézménytől tárgyi és pedagógiai értelemben.

Az új programhoz új arcok kellettek. Még Merényi kinevezése előtt érkezett a Geibinger házaspár, akik hamarosan közvetlen munkatársaivá váltak. Szabó

András zongoraművész Hódmezővásárhelyről érkezett, korábban azonban Budapesten kiváló Bartók interpretátorként tartották nyilván.

A zenei élet fellendítésében nagy szerepet játszott, egyébként zárkózott, kevés beszédű, a tantestületben nehezen oldódó személyiség volt. Jaczkó Gyula távozása után Lovig Katalin, majd Szentjóni Miklós tanított a cselló tanszakon. Utóbbi érdekes személyiség volt. A zeneakadémián szerzett tanári diplomát, majd Franciaországban, a Sorbonne-on szerzett esztétikai doktori címet. Hazatérte után az Operából jött Kaposvárra. A Somogy című folyóiratban több esszéje jelent meg és ő volt a mentora annak a kaposvári szerzőnek, közéleti személyiségnek, akinek Dorottya című zenés vígjátékát a Csiky Gergely Színház bemutatta - igaz, nem nagy sikerrel - a 60-as évek második felében. A fúvós tanszak örvendetes sikerei mellett, lassan a zongora tanszak is egyik erősségévé vált a patinás intézménynek. Nem kis érdeme volt ebben dr. Gallai Istvánnak, aki 1982-től vette át a tanszak vezetését és a jól megalapozott munka, a zenei pályára való juttatásban, és az országos versenyeken elért eredményekben nyert kifejezést.

Dr. Gallai Istvánné Kaposvárra érkezésem előtt már a tantestület tagja volt, szerényen, mint afféle fiatal, szakmai karrierjén dolgozó tanár, a háttérben húzódott meg. Mindig megbízható, lelkiismeretes, a magasabb színvonalat célzó munkája ekkorra érett be. Növendékeinek sora jutott zenei pályára, nemzetközi rangú szakmai előadások előadójaként számos rendezvényen vett részt, nevéhez fűződik a Logikai játékok a zenében című munka létrehozása. Erről mindjárt Merényi György egy újabb tulajdonsága jutott eszembe. Bár konzervatív felfogású embernek tartották, állandó ösztönzője volt a pedagógiai megújulásnak. Ennek köszönhető létét egy csomó kiadvány. A fuvola tanszakon az Ujjgyakorlatok fuvolára, a Fuvola duettek kezdőknek I. II. kötet, a Fuvolatriók kezdőknek, Bartók 44 hegedűduójának fuvolás átírata, a klarinét tanszakon Sasvári Attiláné példatára 8-10 éves gyermekeknek, a szolfézs tanszakon Horváth László: A hangoktól a zenéig című munkája.

Érdekes eset eredményeként alakult meg a cimbalom tanszak. Egy kislánynak cimbalmozni volt kedve, különböző okok miatt csak a cimbalom jöhetett számításba, de nem volt cimbalom és nem volt tanár. Merényi azonnal vásárolt egy 80000 forintos vadonatúj cimbalmot és azzal a feltétellel engedélyezte a kérelmezőnek a tanszak beindítását, ha ő maga vállalja az oktatással járó feladatokat. Ehhez minden feltétel adva volt, az alku megkötött. Rövidesen az

új tanszak száma 10 főre nőtt és a tanszak közel 10 évig működött. S milyen volt a termés? A tanári karban már megtörténtek a generációváltások. Egyre több régi tanár hajdani növendéke vette át a stafétabotot. A zongora tanszakon Csajághy Mária, Kardos Kálmán, Horváth Anikó, Matyasovits Erzsébet, Kaiser Adrienn, Balázs István, Kovács Antalné, Nagy Gabriella, Hortobágyi Szilvia, Pappné Baráth Katalin, Tátrai Anikó, Zöld Csilla.

A vonós tanszakon Balázs István, Simán Zsuzsa Kuti Béla, Szép Emőke, Kopasz Csilla, Pallós László Kokas Ferencné, Hatler Márta Papp Tibor. A fúvós tanszakon Nagyné Soltra Mónika, Csupor Lászlóné, Bogáthy József, Fodor Gyula. A szolfézs tanszakon Majnay Judit, Jováncai Ágnes, Horváth László, Varga Magdolna, Cziff Ágnes.

Az ütő szakon Kovács Jenő és Balázs István érkezése új gondolatsort indít el bennem. Kettő is érkezett és mindkettő jelentős erősítést jelentett. Miután a szimfonikus zenekar fejlődésképtelennek bizonyult, megerősödtek az egyéni ambíciók. Ez hozta létre a különböző kisegyütteseket. A zongorista Balázs István a Kaposvári Barokk Együttesben vállalt szerepet, melynek egyik alapító tagja Bernáth Magda volt. Bernáth kiválása után került Balázs István az együttesbe. Kitűnő zongorista volt, a Szekszárdi Országos Zongoraversenyen I. díjat nyert. A hegedűs Balázs István hosszú ideig volt a szimfonikus zenekar nagy reménysége, hisz a vészes vonós hiány közepette óriási szükség volt kiváló hangszer tudására, muzikalitására. Ő azonban a Klarinétos Trió- kvartett meghatározó egyénisége lett. A Balázs István-Kardos Kálmán-Sasvári Attiláné-Pallós László négyes óriási értéke volt a 70-es-80-as évek zeneiskolájának. A kamarazenei fesztiválokon csiszolódtak össze mindig nagy élmény volt őket hallgatni; nem csoda, ha számos elismerésben volt részük. Egy alkalommal - a Jeney Zoltánról elnevezett Országos Fúvósötös Verseny tiszteletére - megalakult a Kaposvári Fúvósötös is. A tanári együttes - kiegészítve Hencz Mihály egykori fagottos növendékével, Hartenstein Istvánnal, aki ekkor már a Zeneakadémián tanult – II. díjat nyert.

Nem beszéltem még azokról a művészekről, akikre büszkék vagyunk. Első helyen említeném Drahos Bélát, aki azóta nemzetközileg is elismert Liszt Ferenc-díjas művész és karmester lett, s aki az elmúlt évtizedekben számos kitűnő hangversennyel ajándékozott meg bennünket. Évekig a Kaposvári Kamarazenekar karmestere volt, hiánya nagy vesztesége a városnak. Gallai Judit Pallós László növendéke volt, évekig a Budapesti Kamarazenekar csellistája,

Zeneakadémiát végzett csellóművész. Bokor Pál és Hartenstein István, a Nemzeti Filharmónia, ill. a Nemzeti Opera fagottosa, Kirsch János a Magyar Rádió trombitása, Merics Miklós kürtművész, Várday István a Pécsi Janus Pannonius Tudományegyetem tanszékvezető tanára, Faragó Béla zeneszerző, Szeléni Magda hegedűművész Olaszországban él és dolgozik, Szeléni Zsuzsa fuvolaművész, a Pécsi Zeneművészeti Szakiskola és Főiskola tanára, Tóth Csaba bőgőművész, Magyar Róbert operaénekes, Kassai Attila fuvolaművész. May Edina Bécsben végzett és ott élő fuvolaművész. Merényi György, ha élne, a jubileum évében ünnepelné 70. születésnapját. Vajon mit szólna e rövidített összefoglalóhoz, elégedett lenne-e az utókor értékelésével? A krónikás szerencséje, hogy ezt soha nem tudhatjuk meg.

Az ember rendszerező készsége olyan, hogy mindent valamilyen rendszerbe kíván gyömöszölni. A gondolat azonban, mint a lepke virágról, virágra száll, szabadon, gondtalanul. Így történik, hogy amit egy írásműben lezárunk, az életben soha nem lezárt folyamat. A lezárt részek előtt új bimbók fakadnak, vagy inkább új élet lehetőségei, amely mihelyt életre kel már egy másik szakaszban találja magát. A zeneiskola történetének harmadik szakasza Merényi György halála után kezdődött. A rendszer azonban, mintha mi sem történt volna, tovább folytatódik. Bernáth Magda évtizedekig Merényi mellett dolgozott igazgatóhelyettesként. Nem látta szükségét, hogy az évek alatt kialakult struktúrára változtasson. Az intézménybe beépült automatizmusok működtek, és jól működtek. Egy dologgal azonban számolnia kellett. A rendszerváltás után, már látni lehetett, hogy sok minden nem mehet úgy, ahogy eddig. Az önkormányzatiság megjelenésével, az állami normatívákkal együtt is szüksége volt az iskolának anyagi forrásokra. E gondolat alapján alakult meg a Mikrokozmosz Művészeti Alapítvány, amelynek alapvető célja új források bevonása mellett, a tehetséges, de anyagilag szerény körülmények között élő növendékek támogatása. Mint korábban már említettem az előző szakaszban már számos fiatal tehetség bontogatta szárnyait. A vegetáló vonós tanszagnál lassan ellentétes tendencia észlelhető. A vonós tanszak erősödését jelzi Hatler Márta, Klausz Nóra, majd a rendkívül tehetséges Kokas Katalin, Kurucz Krisztián megjelenése. A nyolcvanas évek végén újra színre lép a vonósenekar. Horváth László, Ludmány Géza, Kemény György és végül Papp Tibor érdeme, hogy jelenleg két vonós zenekar is működik.

Közben – 1994-ben – a korábban megszűnt fúvószenekar is újra kezdte tevékenységét Bogáthy József vezetésével. A rendszerváltáshoz tartozott, hogy

megszűntek a merev államhatárok, szabaddá vált az utazás és jelentkeztek a külföldi meghívások. Ebben nagy szerepet játszott Kokas Ferenc, kezdetben igazgatóhelyettesként később pedig igazgatóként. A külföldi utazások sok pénzt emésztettek fel, erre forrást kellett találni. Ez két úton volt lehetséges. A szülők támogatásával és pályázatok útján. Segített még ebben az alapítvány ezt támogató alapszabálya. Kokas Ferenc 1994-ben pályázat útján nyerte el az igazgatói megbízást. Menedzser igazgatóként határozta meg magát, erre kapott megbízást. Első éveit az új struktúra kialakítására használta fel. Sasvári Attiláné és Papp Tibor igazgatóhelyettesi megbízást kapott, ők feleltek a szakmai munkáért. Személyi változtatásokat hajtott végre a szükséges mértékben. További munkájának alapelve: mindent törvényesen! Ennek megfelelően igyekezett az intézmény munkáját az állandóan változó törvényekhez igazítani, különös hangsúllyal az ellenőrizhetőség, a naprakészség, átláthatóság tekintetében. Pedagógiai és művészi vonalon számos új kezdeményezés fűződik nevéhez. Még 1994-ben elődje révén megrendezhették a Jeney Zoltán Ifjúsági Fuvolaversenyt, amelyet támogatott a Magyar Fuvolás Társaság és az Oktatási Minisztérium. Az új igazgató továbbvitte ezt az örökséget és 2000-ben már a III. Jeney versenyt rendezhették meg Kaposvárott. Teljesen új rendezvényként létrehozta a nyári Országos Vonószenesi Tábort. E tábor nagyjelentőségűvé vált.

Kokas Ferenc, a zeneiskola korábbi igazgató ([KaposPont](#))

Tanáraink és növendékeink óriási tapasztalatokat halmozhattak föl e minőségileg rendkívül hasznos találkozásokon. A legnagyobb jelentőségű változást azonban a zeneiskola eszköztárának fokozatos bővülése jelentette. Vezetése alatt, közel egy évtizedes munkájának eredményeként, ma a XXI.

század küszöbén, az intézmény jól felszerelt hang és képfelvételi lehetőséggel rendelkezik. Digitális zongora, Yamaha Clavinova, bővülő fúvós és vonós hangszertár, rendszerbe épített számítógépek sora jelzi azt az erőfeszítést, melynek eredményeként Kokas Ferenc egyre közelebb jutott a 2003-ban kötelezően bevezetendő eszköztár kiépítéséhez. Tanáraink számítógépes tanfolyamra járnak, hogy eleget tudjanak tenni a kor kihívásának, a modern computer technika zeneoktatásban történő alkalmazásával. A Nemzeti Alaptanterv, az ehhez alkalmazkodó kerettantervek, az intézményi pedagógiai program, az ehhez kapcsolódó tanszaki programok mind forradalmi változásokat jeleznek.

A már működő Mikrokozmosz Művészeti Alapítvány keretén belül létrehozott egy új oktatási intézményt, amellyel megteremtette a lehetőséget közel 600 fiatal számára, hogy szervezett keretek között, szakképzett tanárok irányítása mellett néptáncot, társastáncot és zenét tanuljanak. A zeneiskola oktató- nevelő munkájában is jelentős változások tapasztalhatók. Már említettem, hogy a 90-es években megnyílt a lehetőség külföldi kapcsolatok felvételére. Mára ez kiteljesedett. Vonós és fúvószenekarunk, kamaracsoportjaink megjárták Angliát, Svédországot, Belgiumot, Ausztriát, Németországot, Franciaországot és Olaszországot. A tanszakok fejlődésében kiegyenlítődés mutatkozott. A szolfézs tanszak Merényi Györgyné halála után sokáig vergődött. Ám jöttek az újak. Sok éves munkájuk nyomán a múlt század utolsó két évtizedében beérett a jól végzett munka gyümölcse. Kutiné Majnay Judit és Hudiné Jováncai Ágnes munkájának eredményeként növendékek sora szerepelt kiválóan országos versenyeken. 1996-ban Futó Balázs a debreceni országos versenyen a legjobb dallamíró díjat kapta, ugyanitt Halász Dóra a döntőbe került. 1999-ben a VI. Kodály Zoltán Országos Szolfézsversenyen Papp Viktória és Halász Dóra I díjat, az abszolút pontszám alapján Papp Viktória I., Halász Dóra II. helyezést ért el.

A vonós tanszakon Kopasz Csilla tanszakvezetői megbízatásával a korábban megindult fejlődés nagyobb lendületet kapott. Kiváló vonósok nevelkedtek Kopasz Csilla, Snyinszky Oktávia és Papp Tibor oktató-nevelő munkája nyomán. A város zenei életének mindig kiemelkedő eseménye Kokas Katalin szereplése. Nyomon követte őt Papp Dániel és Kurucz Krisztián, akik egykor egy zeneiskolai kamaracsoportban muzsikáltak, s ma már mindhárman hangszeres előadóművészek. Számos versenyen elért siker fűződik nevükhöz. Még zeneiskolás korukban mindketten kiemelkedően szerepeltek a Koncz János

Országos Hegedűversenyen. Kokas Katalin I., Papp Dániel II. díjat nyert. És jönnek a legújabbak: ugyancsak az Országos Koncz János Hegedűversenyen Tallián András a kilencfős szakiskolai mezőnyben különdíjat nyer, ugyanitt Somogyi Lili a tízfős döntőbe jutott. A zongora tanszakon, most már dr. Farkasné Nagy Gabriella irányításával folyik minőségi munka. Dr. Gallai Istvánné és Kardos Kálmán munkája nyomán Nagy Míra, Kusz Veronika és Futó Balázs nyert felvételt a Zeneakadémiára. Szabó Judit és Fodor Éva Grazban szerzett diplomát 2001-ben. Igen nagy eseménye volt az intézménynek 1998-ban a Nemzetközi Zongora Szimpózium, ahol négy növendékünk szerepelt, dr. Gallai Istvánné pedig a Varró Margit Alapítvány különdíját kapta. Külön kell beszélni a cselló tanszak munkájában bekövetkezett jelentős változásról. Kokas Ferencné növendéke volt Kurucz Krisztián. A Szolnoki IX. Friss Antal Csellóversenyen Kokas Dóra és Fonai Fanni különdíjat kapott, Villányi Péter pedig korcsoportjában a II. díjat nyerte el. A fúvós tanszakon Bogáthy József növendéke Bogáthy Gábor a Grazi Zeneakadémia növendékeként végzett, míg Fertály Andrea a Bécsi Zeneakadémia fuvola szakán szerzett diplomát. Ugyanott tanul jelenleg Fertály Katalin az ének szakon, akit Tormáné Bukucs Rózsa készített fel a sikeres felvételire. Tormáné Bukucs Rózsa nemrég került a zeneiskolához és ezzel úgy tűnik megoldódott a tanszak problémája. Nyereség a város számára is, hisz számos nagyszerű hangverseny szereplője volt és aratott megérdemelt sikert. A Mikrokozmosz Művészeti Alapítvány még 1993-ban díjat alapított az Év tanára és az Év növendéke címmel. Merem remélni, hogy e kis kiadvány mellékleteként megismerheti a kedves olvasó valamennyi e díjra érdemes, a tantestület által választott díjazott névsorát. Valamiről azonban külön kell beszélnem.

Hosszú évekig megoldatlan volt a zeneiskolában a korrepetíció. Évtizedekig Kardos Kálmán látta el ezt a feladatot nem kis gond árán. A zeneiskola eme harmadik korszakában végre ez a gond is megoldódott. Jelenleg két erre szakosodott tanár dolgozik eme feladaton. Munkájuk értékét jelzi a fenti eredmények mögötti munka. Milyen munkáról van szó? 2001-ben a tantestület titkos szavazással Tóthné Lukács Editet választotta meg az Év tanárának. Az elismerés mögött az a minőségi munka van, amellyel Tóthné a hegedűsök, a fúvósok, a csellisták sikereit elősegítette. A növekvő adminisztrációs teher kényszerítette ki a korszerű irodai munka kialakítását. Kiváló munkatársakat talált Nagy Jenőné mellé, aki szorgalmával, pontosságával, lelkiismeretességével több, mint 30 évig szolgálta a patinás intézményt és viselte

annak sok-sok gondját. A fúvós tanszakon Sasvári Attilánét Nagyné Soltra Mónika váltotta fel a tanszakvezetésben. Többen kerültek magasabb fokú zenei intézménybe. Krum Enikő Drahos Béla növendéke lett, majd Budapesten, a Zeneművészeti Főiskolán, Hornyák Balázs pedig a Szegedi Zeneművészeti Főiskolán szerzett fuvolatanári diplomát.

A Kaposvári Liszt Ferenc Zeneiskola épülete ([Kaposvár Most](#))

Az emlékezés szükségképpen szubjektív. Egy ember hosszú távú szép emlékezete gyöngyszemek hosszú sora, ám mások ugyanazt, megint más élményként élték át. További probléma, hogy emlékeink korábbi részét az idő történelemmé merevítette, míg a jelen még nem esett át a szelekció rostáján. Túlságosan friss, mindegyik fontos, de nem tudjuk azt, mit igazol vissza az idő. Elnézést kérek mindazoktól, akik kimaradtak, pedig érdemük alapján róluk is szólni kellett volna. És végül lehetek az eddiginél szubjektívebb is. Legfrissebb emlékeim egyikeként szeretnék megemlékezni négy kislányról. Papp Viktória, Kollárovcics Nóra, Gyánó Georgina és Horváth Dóra egy fuvolakvartett tagjai. 2001-ben Balassagyarmaton a Nemzetközi Fuvoladuó és Kisegyüttes versenyen Kiemelt Nívódíjat kaptak egy szakközépiskolásokkal teli mezőnyben. Jutalmul meghívták őket Szentendrére a 30 éves jubileumát ünneplő Fuvolás Találkozóra, ahol zeneakadémistákkal együtt kellett fellépni, fuvolatanárok, neves fuvolaművészek társaságában. Óriási sikerük volt. Akkor - és nem először - éreztem újra, hogy 1958 augusztusában, 44 évvel ezelőtt tényleg hazatértem. Epilógusként még valamit. Egyik napon együtt utaztam egy kolléganőmmel

Budapestről. Beszélgettünk a jelenről, de még többet a múlttól. Kutrovác Sanyi bácsi és Ilus néni, akik 50 évvel ezelőtt több mint húsz éven át látták el az intézmény takarítását, fűtését portaszolgálatát; Csajághy Nyunyuról, a kedves kolléganőről, a faliújság felelőséről és zongora-szolfézs tanárról; édesanyjáról: Anci néniről a volt igazgatóhelyettesről; Cziff Ágiról, a szigorú, de kedves tanár néniről és Hencz Mihályról, kinek temetésén nem rég vettünk részt - és a dübörgő katonai sortűznél az jutott eszembe, hogy nincs igaza Szókratésznek. Minden emberi élet az emberiség kincse, és " minden halállal én leszek kevesebb, mert egy vagyok az emberiséggel: ezért hát sose kérdezd, kiért szól a harang: érted szól" (John Donne)

Forrás: [Csupor László - Kaposvári Liszt Ferenc Zeneiskola](#) (A Kaposvári Liszt Ferenc Zeneiskola AMI honlapja)

